

Muistio

13.1.2022

VN/16951/2020
VN/16951/2020-MMM-37

Maa- ja metsätalousministeriön lausunto keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Maa- ja metsätalousministeriöllä oli aktiivinen rooli keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) valmistelussa erityisesti maatalous- ja maankäyttösektorin osalta. Maa- ja metsätalousministeriö oli mukana myös KAISU:n taustatyönä tehdyssä VN TEAS hankkeessa ”Hiilineutraali Suomi 2035 – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset (HIISI)”.

Päävastuun KAISU:n valmistelutyöstä kantoi ympäristöministeriö, joka myös osoitti resursseja sidosryhmien ja kansalaisten osallistamiseen sekä viestintään. Maa- ja metsätalousministeriö pitää hyvänä valmistelutyössä toteutettua laajaa osallistamista.

Ilmastolain mukaan valtioneuvosto hyväksyy kerran vaalikaudessa keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman. Suunnitelmaan sisältyy toimenpideohjelma, jossa esitetään, millä toimilla ihmisen toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasujen päästöjä vähennetään ja ilmastonmuutosta hillitään päästökaupan ulkopuolisella sektorilla (taakanjakosektori), sekä päästökehitysarviot kasvihuonekaasujen päästöjen kehityksestä ja politiikkatoimien vaikutuksista siihen.

Euroopan unionissa on asetettu kansalliset tavoitteet taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Voimassa oleva Suomen päästövähennystavoite on tällä hetkellä 39 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Heinäkuussa 2021 annetussa komission 55 valmiuspaketissa (Fit for 55) ehdotetaan Suomen päästövähennystavoitteen nostamista 55 %:iin, joka on erittäin kunnianhimoinen tavoite.

Maa- ja metsätalousministeriö korostaa, että hallitusohjelman mukaisesti KAISU:n päästövähennystoimet tulee toteuttaa sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana.

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä raportoidaan useammalla eri raportointisektorilla (maatalous-, maankäyttö- ja energiasektori). Kokonaiskuvan saamiseksi on KAISU:un sisällytetty kaikki maatalouden eri sektoreilla raportoitavat kasvihuonekaasupäästöt. Taakanjakosektorin maatalouteen kohdistuvilla päästövähennystoimilla on huomattava vaikutus myös maankäyttösektorilla, joten niitä on hankala erottaa toisistaan. Lisäksi on hyvä huomata, että maankäyttösektorille on huomattavasti helpompi osoittaa päästövähennyskeinoja kuin maataloussektorille. Maataloussektorille tulisi kehittää keinoja, joilla pystyttäisiin erityisesti vähentämään kotieläinten ruuansulatuksen ja lannan sekä peltojen lannoitukseen liittyviä päästöjä ja näiden toteuttaminen on haastavaa ilman tuotannon merkittävää vähentämistä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Myös EU:n komissio on omissa arvioissaan havainnut yllä mainitut haasteet maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä. Siksi komissio on ehdottanut osana 55-valmiuspakettia ja maankäyttösektoria koskevaa ns. LULUCF-asetusta, että maataloussektorin päästöt irrotettaisiin taakanjakosektorista ja ruuantuotannon päästöjä tarkasteltaisiin maankäyttösektorilla yhdessä metsätalouden ja muun maankäytön kanssa 2030-luvun alusta alkaen. Maa- ja metsätalousministeriö pitää kyseistä ehdotusta lähtökohtaisesti kannatettavana.

Maa- ja metsätalousministeriön mukaan on hyvä huomata, että maatalous ei ole ainoastaan kasvihuonekaasupäästöjen lähde, vaan se on metsien ohella yksi niistä harvoista sektoreista, joka pystyy myös sitomaan ilmakehästä hiiltä maaperään. Tämä on mahdollista suotuisilla viljelykäytännöillä kuten esimerkiksi talviaikaisella kasvipeitteisyydellä, monivuotisilla nurmilla ja kevennetyllä maanmuokkauksella.

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöt ovat peräisin hajallaan olevista biologisista päästölähteistä, joten niiden vähentäminen on vaikeampaa kuin monella muulla sektorilla. Lisäksi päästöjen todentamiseen, laskemiseen ja raportointiin liittyy vielä paljon epävarmuuksia ja tietopohjan aukkoja. Kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion laatuselosteen mukaan inventaarion epävarmuus on maataloussektorin khk- päästöjen osalta 33 % ja maankäyttöön, maankäytön muutokseen ja metsätalouteen liittyvien päästöjen osalta jopa 86 %. Merkittävimmät epävarmuudet liittyvät maaperän kasvihuonekaasutaseisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa nostaa esille Hiilestä kiinni –kokonaisuuden, jonka kehittämishankkeilla ja tieto-ohjelman toimenpiteillä tuotetun tiedon ja pilotointien avulla voidaan edelleen vähentää toimenpiteisiin ja niiden vaikutusarviointeihin liittyviä epävarmuuksia. Erityisen tärkeää on vahvistaa maaperässä olevaan hiileen liittyvää tietopohjaa ja seuranta kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion tarkentamiseksi. Maankäyttösektorilla osa toimenpiteiden tuloksista voidaan saavuttaa vasta pitkällä aikavälillä, mikä tulee ottaa huomioon toimenpiteitä valittaessa ja niiden vaikutuksia seurattaessa. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla laaditaan parhaillaan hallitusohjelman mukaista maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa painottaa, että KAISU:n vaikutusten seuranta tulee järjestää hyödyntäen mahdollisimman tehokkaasti olemassa olevat kansalliset, EU:n ja kansainväliset seurannat ja ylimääräistä työtä ja resurssin tarvetta tulee välttää.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa myös nostaa esille, että maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistoimia suunniteltaessa tulee tunnistaa kotimaisen ruuantuotannon merkitys koko yhteiskunnalle ja varmistaa, että esitettävät toimet eivät uhkaa kansallista ruokaturvaa. Suomalaisen maatalous- ja ruokapolitiikan ensisijaisena tavoitteena on kansallisen ruokaturvan ja hyvän ravitsemuksen takaaminen Suomessa asuville. Tulevaisuudessa ruuan kysyntä tulee myös globaalisti kasvamaan, joten jatkossa on kiinnitettävä huomiota tuotannon tehostamiseen eli tuotantopanosten käytön ja päästöjen vähentämiseen tuotettua yksikköä kohden.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistaminen seuraavalle rahoituskaudelle on parhaillaan käynnissä ja siinä yhteydessä YMP:issä olevia maatalouden päästövähennystoimia on tarkasteltu uudelleen. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan YMP:in kautta ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista toteuttaa kaikkia maatalouden ilmastonmuutoksen hillitsemis- ja sopeutumistoimenpiteitä, vaan käyttöön tulee ottaa myös kansallisia toimenpiteitä. Riittävät määrärahat ja muut resurssit toimenpiteiden toteuttamiseen ja niiden vaikutusten arviointiin ja raportointiin tulee varmistaa.

YMP:n kansallisen suunnitelman hyväksymisen yhteydessä valtioneuvosto asetti tavoitteen maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi 29 %:llä vuoden 2019 tasosta vuoteen 2035 mennessä. Päästövähennykset toteutetaan YMP-suunnitelmaan sisältyvillä ja sen ulkopuolisilla sekä markkinaehtoisilla toimenpiteillä tukien ruuantuotannon kannattavuusedellytysten parantamista. Alkuvuodesta 2022 maataloudelle valmistellaan päästövähennyspolku kohti vuoden 2035 tavoitetta.

Suomen kansallinen YMP- suunnitelma toimitettiin komissiolle joulukuussa 2021. Suunnitelma ei ole valmis ennen kuin komissio on sen hyväksynyt, joten siihen saattaa vielä tulla muutoksia komission kanssa käytävien keskustelujen pohjalta.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin tärkeänä, että khk- päästövähennystoimia suunniteltaessa ja niitä toimeenpantaessa tulee samalla selvittää ja varmistaa se, että toimien vaikutus saadaan näkyviin Suomen kansalliseen kasvihuonekaasuinventaarioon.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa vielä painottaa, että KAISU tulisi saada valmiiksi ja sen toteutus käynnistää mahdollisimman pian. Eri sektoreiden toimintaympäristössä ja päästövähennyskeinoissa tapahtuu koko ajan muutosta ja kehitystä muun muassa uuden ja tarkentuvan tutkimuksen pohjalta, joten kaikkea tätä ei voida nyt valmistelussa olevaan KAISU:un ottaa mukaan. Tapahtuvaa muutosta ja kehitystä seurataan muilla prosesseilla ja ne huomioidaan tulevissa KAISU:issa ja muissa ilmastosuunnitelmissa ja -strategioissa. Maa- ja metsätalousministeriö myös toivoo, että jatkossa KAISU olisi huomattavasti tiiviimpi ja keskittyisi ilmastolain mukaisiin ydinasioihin. Nykymuodossaan eli yli 200 sivuisena suunnitelmana se on liian raskas ja suunnitelman keskeinen sisältö ja toimet hukkuvat muun tekstin joukkoon.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Neuvotteleva virkamies

Birgitta Vainio-Mattila

Liitteet -

Jakelu YM Ympäristöministeriö

Tiedoksi